

Az egyensúlyozás művészete: Indonézia külpolitikájának jelene és jövője

GORECZKY PÉTER

MKI Nézőpont

A Magyar Külügyi Intézet rendszeres kiadványa.

Kiadó:

© Magyar Külügyi Intézet, 2026.

Szerző(k):

Goreczky Péter

Lektorálta:

Vass Ágnes

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az [Intézet](#) weboldalán.

Borítókép forrás: Shutterstock/Reuters

Goreczky Péter, vezető kutató, MKI

AZ EGYENSÚLYOZÁS MŰVÉSZETE: INDONÉZIA KÜLPOLITIKÁJÁNAK JELENE ÉS JÖVŐJE

Összefoglaló: Napjainkban Indonézia egyre bonyolultabb geopolitikai és gazdasági környezetben igyekszik megvalósítani hagyományosan el nem kötelezett, „szabad és független” külpolitikai stratégiáját. Az Egyesült Államokkal 2026 februárjában kötött kereskedelmi egyezmény sok szempontból kompromisszumot jelent, és kérdéseket vet fel az ország iparpolitikai szuverenitását illetően, ugyanakkor belső gazdasági kényszerűségek is közre játszottak Jakarta részéről a megállapodás megkötésében. Az áprilisban aláírt katonai együttműködési megállapodás kapcsán az USA részéről felmerült légtérhasználati igény körüli zavartottság megmutatta a kapcsolat korlátjait, a jövőben a védelmi együttműködés olyan formáira érdemes helyezni a hangsúlyt, amelyek Indonézia szuverenitását erősítik. Az iráni háború jó példája annak, hogy egy kiélezett geopolitikai helyzetben nem működik a minden irányba való megfelelés politikája, illetve, hogy a semlegességre való törekvés nem az erőnek a jele, hanem annak, hogy Jakarta nem tudja érdemben befolyásolni a konfliktus menetét. Az egyensúlyozó stratégiát követő országoknak a kapcsolat egészére összpontosító szemléletet kell meghonosítaniuk partnereikkel, amely nem engedi, hogy a konfliktusos ügyek a teljes viszonyrendszert tönkretegyék.

Kulcsszavak: Indonézia, el nem kötelezettség, egyensúlyozás, geopolitika

BEVEZETÉS

Indonézia külkapcsolatairól azt biztosan nem lehet állítani, hogy egyoldalúak lennének. Az ország tagja a gyakran a Nyugat ellenpólusaként lefestett BRICS-nek, ugyanakkor csatlakozott a Trump elnök által életre hívott Béketanácshoz is. Idén kevesebb mint két hónapon belül kereskedelmi és védelmi együttműködési megállapodást kötött az USA-val, ugyanakkor 13 éve folyamatosan Kína számít az ország legnagyobb kereskedelmi partnerének.¹ Nem mellékesen, Jakarta

1 Qian Zhou és Yanyan Shang, „China-Indonesia Closer Economic Ties: Trade and Investment Opportunities”, *China Briefing*, 2026. április 30., <https://www.china-briefing.com/news/china-indonesia-trade-and-investment-profile-opportunities/>

Oroszországgal is szoros kapcsolatot ápol, amit jól mutat, hogy Prabowo Subianto elnök az elmúlt félévben kétszer is járt Moszkvában. A nagyhatalmi rivalizálásból következő vagy-vagy logika alapján nehezen értelmezhető felsorolásból egy olyan ország képe bontakozik ki, amely alkalmas arra, hogy példáján az elköteleződést kerülő stratégia esélyeit és buktatóit elemezni lehessen.

A Csendes- és az Indiai-óceán találkozásánál fekvő Indonézia önmagát középhatalomként pozicionálja, amely összeköt régiókat, és hagyományosan semleges, el nem kötelezett külpolitikát folytat, amelyet az ország első miniszterelnöke nevezett el „független és aktív” (bebas dan aktif) külpolitikának.² Bár az indonéz külpolitikai identitásában is történnek hangsúlyeltolódások, mégis évtizedeken keresztül a „független és aktív” megközelítés összességében lehetővé tette Jakarta számára, hogy egymással versengő táborokon kívül pozicionálja magát, és elkerülje a bevonódást a nagyhatalmak konfliktusaiba. Ugyanakkor napjainkban az USA és Kína, illetve Oroszország hatalmi játszmái új kihívás elé állítják ezt a stratégiát, a közelmúlt eseményei alapján pedig jogosan merül fel a kérdés, hogy az indonéz külpolitika jól kiszámított egyensúlyozást, vagy árral való sodródást jelent elsősorban. Az elemzés az idei év három lényeges eseménye, az Egyesült Államokkal frissen kötött kereskedelmi és katonai együttműködési megállapodások, illetve az iráni háború tapasztalatai alapján vizsgálja a kérdést.

AUTONÓM IPARPOLITIKA ÉS AZ USA-VAL KÖTÖTT KERESKEDELMİ EGYEZMÉNY

A 2026. február 19-én nyélbe ütött kereskedelmi egyezmény kapcsán két terület lehet különösen érdekes Indonézia semlegessége szempontjából. Az egyik a kritikus ásványok, amely nyersanyagok Indonézia egyik fontos ütközőpontját jelentik az ország gazdaságfejlesztési terveinek és külpolitikai céljainak megvalósításában. Indonézia rendelkezik a világ legnagyobb nikkell készletével,³ Jakarta pedig évek óta olyan downstreaming stratégiát követ, amelynek célja, hogy az ország feljebb lépjen az értékláncban. Ennek érdekében a kormány betiltotta a kritikus ásványok exportját, hogy ily módon ösztönözze a külföldi cégeket a hazai feldolgozásba történő befektetésre. Bár ez a gyakorlatban jelentős kínai szerepvállalással

2 Rizal Sukma, „Indonesia’s bebas-aktif foreign policy and the ‘security agreement’ with Australia”, *Australian Journal of International Affairs*, 51/2, (1997): 231-241 <http://dx.doi.org/10.1080/10357719708445212>

3 Han Phoumin, „Indonesia’s Critical Minerals Moment: Turning Resource Wealth into Rules-Based Prosperity”, *Economic Research Institute for ASEAN and East Asia*, 2025. október 30., <https://www.eria.org/news-and-views/indonesia-s-critical-minerals-moment--turning-resource-wealth-into-rules-based-prosperity>

és ezen keresztül befolyásnövekedéssel jár, mégis a stratégia bizonyos mértékű ellenőrzést biztosít Indonéziának a nyersanyag erőforrásai felett, és lehetővé teszi, hogy saját iparpolitikai céljait kövesse. A mostani megállapodás amerikai vállalatok bevonását irányozza elő a kitermelésbe és a feldolgozásba, ami akár a Kína iránti kitettség csökkenését is eredményezheti. Indonézia ugyanakkor vállalta azt is, hogy megszünteti az USA-ba irányuló kritikus ásványok exportjának korlátozását. Bár Jakarta értelmezésében ez nem jelenti az említett stratégia feladását, minden esetre jogosan merül fel a kérdés, hogy ezek után Indonéziának sikerül-e megőriznie iparpolitikai autonómiáját az USA-val szemben.

A kereskedelmi egyezmény egy másik olyan területet is érint, amely különösen érzékeny lehet az el nem köteleződési stratégia szempontjából. Ez a terület a digitális kereskedelem, amelynek szabályozása nyilvánvalóan hatással van az ország digitális szuverenitására. A megállapodás szerint Jakarta nem követelheti meg mostantól a helyi hozzáadott értéket az amerikai tech cégektől, ami megnehezíti, hogy az ország saját érdekein alapuló, egységes digitális gazdasági stratégiát kövessen. Ennek sarokköve az lenne, hogy Indonézia feljebb tudjon lépni az adat értékláncban, elkerülve azt, hogy alárendelt szerepet játszva csupán adatforrás legyen néhány globális digitális platform, illetve amerikai (vagy kínai) tech nagyvállalat számára. Indonézia szempontjából az igazi tét az, hogy az adatvezérelt globális gazdaságban periférián marad-e, miközben az USA és Kína tölti be továbbra is a központ szerepét.

Ami a Kínával fennálló kapcsolatot illeti, a kereskedelmi egyezmény után is minden bizonnyal az ázsiai ország marad Indonézia első számú gazdasági partnere, különös tekintettel a nikkelfeldolgozásra, az elektromos autó- és akkumulátoriparra, illetve a tiszta technológiákra. Ezzel együtt Pekingben biztosan nem örülnek Washington és Jakarta kereskedelmi egyezményének, ám az óvatos reakciók mutatják, hogy a kínai vezetés nem akarja elidegeníteni Indonéziát, amelyre már csak a gazdaságának mérete miatt is fontos tényezőként tekint Délkelet-Ázsiában. Az egyezmény erősítheti Jakarta tárgyalópozícióját Pekinggel szemben, mivel azt mutatja, hogy rendelkezik alternatívákkal, ez pedig előnyt jelenthet a kínai féllel folytatott gazdasági tárgyalásoknál. Ugyanakkor ez a fegyver visszafelé is elsülhet, mivel, ha Pekingben az USA-hoz való közeledésként értelmezik az egyezményt, az megterhelheti a jövőben két ország viszonyát. Mi több, az egyezmény egyes kitételei egyértelműen a Kínát célzó amerikai export kontrollal és alternatív ellátási lánc építéssel való kompatibilitást szolgálják, ami

a jövőben megnehezítheti a stratégiai fontosságú, kínai inputokat beépítő ágazatok termékeinek bejutását az USA piacára. Az ilyen korlátozások következtében Indonézia nem fogja tudni zökkenőmentesen integrálni a kínai és az amerikai gazdasági kapcsolatokat, és elkerülni, hogy oldalt válasszon.

NEMZETI SZUVERENITÁS ÉS A KATONAI EGYÜTTMŰKÖDÉS KÉRDÉSE

Ami a 2026. április 13-án megkötött védelmi együttműködési megállapodást (U.S.-Indonesia Major Defense Cooperation Partnership - MDCP) illeti, az egyezmény három fő témát ölel fel, ezek a katonai szervezet- és képességfejlesztés, a kiképzési és oktatási programok, valamint a közös hadgyakorlatok és műveleti együttműködés. A megállapodás ténye önmagában könnyen értelmezhető úgy, hogy Indonézia Washington vonzásába került a biztonságpolitika terén. Ugyanakkor Indonézia közvetlenül az USA-val kötött megállapodás aláírása előtt tartotta meg idei közös hadgyakorlatát az orosz haditengerészet egységeivel.⁴ Sőt, Prabowo elnök pont az aláírás napján tárgyalt Moszkvában Vladimir Putyinnal, elsősorban energiabiztonságot érintő kérdésekről.⁵ Hogy a két esemény azonos napon zajlott le, akár szimbolikusan is tekinthető, és jól szemlélteti, mennyire összetett geopolitikai és geoökonómiai térben kell Indonéziának manővereznie.

Az Egyesült Államokkal folytatott védelmi együttműködés kapcsán a legtöbb figyelmet az a sajtóértesülés kapta,⁶ miszerint az USA „általános légtérhasználati engedélyt” kért katonai repülőgépei számára, ami lehetővé tenné, hogy előzetes értesítés alapján – nem pedig egyedi engedélyezési eljárás keretében – használják az indonéz légteret sürgősségi műveletek és válságkezelési missziók céljára. Egy el nem kötelezett ország esetében a kérdésnek nyilvánvalóan különleges jelentősége van, és az indonéz minisztériumok közti kommunikációs zavar azt mutatta, hogy egy ilyen felvetésre nincsenek kész válaszok Jakarta részéről, még akkor sem, ha több évtizedes múltra visszatekintő semlegességi politikát folytat az ország. A teljes képhez az is hozzátartozik, hogy a védelmi megállapodás körüli hivatalos kommunikációban nem történt említés amerikai átrepülési jogokról, ugyanakkor már önmagában egy ilyen jellegű kérdés, és az Egyesült Álla-

4 *The Jakarta Post*, „Russian naval ships dock in Jakarta for joint exercises”, 2026. március 31., <https://www.thejakartapost.com/world/2026/03/31/russian-naval-ships-dock-in-jakarta-for-joint-exercises.html>

5 *Cabinet Sekretariat of the republic of Indonesia*, „Indonesia-Russia Ties Deepen as President Prabowo Subianto Holds Five-Hour Meeting With President Putin”, 2026. április 14., <https://setkab.go.id/en/indonesia-russia-ties-deepen-as-president-prabowo-subianto-holds-five-hour-meeting-with-president-putin/>

6 Hariz Baharudin, „The US wants blanket access to Indonesian skies. Jakarta is now in a dilemma”, *The Straits Times*, 2026. április 15., <https://www.straitstimes.com/asia/se-asia/jakarta-in-a-tight-spot-as-us-seeks-blanket-access-to-indonesian-skies>

mokhoz való igazodás látszata is aggodalmat váltott ki Indonéziában a szuverenitással kapcsolatban. Az USA értékes biztonságpolitikai partner, ugyanakkor a mélyebb védelmi integráció és egy esetleges szövetségesi elköteleződés már politikailag érzékeny kérdésnek számít. Ha Washington ezek között a keretek között szeretné Indonéziát, és a hozzá hasonlóan elköteleződni nem akaró országokat közelebb vonzani magához Kína ellenében, akkor az együttműködés olyan formáira kell helyeznie a hangsúlyt, amelyek ezen korlátokon belül is működőképesek. Ez valószínűleg olyan, a szuverenitást erősítő tényezők előtérbe helyezését jelenti, mint a tengeri megfigyelési és helyzetértékelési képességek fejlesztése, vagy a hírszerzési információk megosztása, amelyek növelik a partnerország képességét saját területének védelmére anélkül, hogy saját, semlegességi stratégiájával ellentétes politikai elköteleződésre kényszerítenék.

Összességében az MDCP Indonézia számára egyszerre rejt lehetőséget és kockázatot. Megfelelően kezelve az együttműködés összeegyeztethető a „független és aktív” külpolitikai doktrínával, egy határozatlanul és következtlenül alakított kapcsolat viszont csorbíthatja Indonézia autonómiáját és fokozhatja a nagyhatalmak rivalizálását a térségben.

ÚJ VÁLTOZÓ AZ EGYENLETBEN: AZ IRÁNI HÁBORÚ

Az ország semlegességi politikáját további kihívás elé állította az iráni háború, amely meglehetősen kényelmetlen helyzetbe hozta az indonéz külpolitikát. Egyrészt el nem kötelezett országgént hagyományosan a nemzetközi jogkövetés egyik szószólójának számít Jakarta, így elvben várható lett volna egy élesebb hangú nyilatkozat az amerikai-izraeli támadást követően. Szintén ebbe az irányba mutatott volna, hogy Indonézia a világ legnagyobb muszlim népességével rendelkező ország, amelynek hatása a palesztin kérdéssel kapcsolatos megnyilvánulásokban rendszerint érzékelhető. Végezetül pedig Indonézia és Irán egyaránt BRICS tagállam, már pedig eddig a formációt gyakran a globális dél országainak szolidaritási és együttműködési platformjaként igyekeztek a résztvevők pozicionálni. Ehhez képest Indonézia ugyan nyilvánosan elítélte a háborút és béketárgyalásokat sürgetett, ám megfogalmazásai érezhetően visszafogottak voltak. Ali Hamenei likvidálását követően az indonéz elnök részvétnyilvánító levele csak március 4-én jelent meg, gondosan kimért megfogalmazással, amelyet feltehetően úgy alakítottak ki, hogy ne sértse az Egyesült Államokat. Az óvatos

nyelvezet jól tükrözi Jakarta dilemmáját, vagyis fenntartani az ország elkötelezettségét a nemzetközi jog mellett, ugyanakkor nem veszélyeztetni az USA-val épülő kapcsolatot. A háború kitörését követően egyre nagyobb belpolitikai nyomás nehezedett az indonéz kormányra, hogy az Egyesült Államok és Izrael Irán elleni közös támadását követően lépjen ki a Béketanácsból. Március elején Indonézia be is jelentette, hogy határozatlan időre felfüggeszti részvételét a testület tevékenységében, jövőbeni szerepvállalása így bizonytalanná vált. A minden irányba való megfelelés kísérlete ennek ellenére nem járt sikerrel, mivel Irán feltartóztatott két indonéz olajszállító hajót, miközben Malajzia és Thaiföld hajói áthaladhattak a Hormuzi-szoroson.⁷ Az Indonézia és Irán közötti patthelyzet végül Malajzia háttérben folytatott közvetítésének köszönhetően oldódott meg, így Teherán szabad áthaladást biztosított az indonéz tankerek számára. Ezzel együtt a történet presztízsveszteséget jelent a középhatalmi ambíciókat dédelgető Indonézia számára, mivel egy szomszédos ország segítségére volt szüksége ahhoz, hogy saját, stratégiai jelentőségű nyersanyagszállítmányaihoz hozzáférjen.

KÖVETKEZTETÉSEK

Az eddigiekben elemzett folyamatok alapján több érdekes következtetés is levonható nem csupán Indonézia, hanem más olyan országok szempontjából is, amelyek szintén igyekeznek megőrizni semlegességüket a nagyhatalmak konfliktusaiban. Indonézia esetében az egyensúlyozás sikerét támogatja az ország és a gazdaság mérete, illetve olyan erőforrások, mint az ásványkincs készlet. Indonézia jelenleg a világ negyedik legnépesebb országa, 2050-re pedig várhatóan a negyedik legnagyobb gazdaság lesz globális szinten, ez pedig már önmagában mozgásteret biztosít az el nem köteleződő stratégia megvalósításához. A természeti erőforrások, és azon belül kiemelten a stratégiai fontosságú ásványkincsek egyszerre jelenthetnek alkupozíciót erősítő tényezőt, de ugyanakkor a nagyhatalmak rivalizálásának terepévé is teszik az országot,

Más a helyzet egy olyan fegyveres konfliktus kirobbanása esetén, amely jelentősen kielezi az addig is meglévő ellentéteket, illetve hirtelen elmélyíti, vagy rövid távon akár áthidalhatatlanná is teszi a törésvonalakat. Az iráni háború megmutatta, hogy ebben a helyzetben Indonézia semlegességre való törekvése nem az erőnek a jele, hanem sokkal inkább kényszerből fakad, mivel Jakartának nincs

7 Jannus Th Siahaan, „Friction to fracture: Iran war breaks Indonesia-Iran ties”, *Asia Times*, 2026. április 7., <https://asiatimes.com/2026/04/friction-to-fracture-iran-war-breaks-indonesia-iran-ties/>

eleendő befolyása ahhoz, hogy alakítani tudja a konfliktus menetét. Bár igyekezett biztosítani saját mozgásterét, kerülve az egyoldalú igazodást, és szorgalmazta a diplomáciai párbeszédet, ennek ellenére megfizeti a konfliktus árát, ami nemcsak presztízvesztésben, hanem a megélhetési költségek emelkedésében és a romló gazdasági körülményekben konkrétan is mérhető. Ilyen körülmények között a semlegességre törekvés könnyen átvált stratégiai kétértelműségbe, illetve az eseményekkel való sodródásba. Hogy ez milyen mértékben kerülhető el, abban jelentős szerepet játszik a gazdaság ellenállóképessége a váratlan külső sokkokkal szemben. Az egyensúlyozási stratégia esélye tehát a gyakran kevésbé figyelembe vett belső korlátoktól és kényszerítő tényezőktől is függ, sőt, ezek szerepe nem csupán konfliktusok idején mutatkozik meg, hanem a kapcsolatépítésben is, amint ezt az USA-val kötött, sok szempontból kompromisszumot jelentő kereskedelmi egyezmény példája is mutatja. A „szabad és aktív” külpolitika sikere a jövőben legalább annyira a gazdaság ellenállóképességéről fog szólni, mint az ügyes diplomáciai manőverezéséről.

Az egyensúlyozás sikere szempontjából azt is fontos kiemelni, hogy Indonézia kapcsolata a világ két legnagyobb gazdaságával bizonyos szempontból kiegészítő jellegű. Kína az infrastruktúra-fejlesztés és az ipari beruházások terén, míg az USA a technológia és a pénzügyek terén rendelkezik olyan kapacitásokkal, amelyek révén kapcsolódni tud az indonéz iparfejlesztési célokhoz. Ez Jakarta számára biztosít valamennyi – ha nem is korlátlan – manőverezési teret a két nagyhatalom között.

Az el nem köteleződés stratégiáját követő országoknak tudatában kell lenniük ugyanakkor, hogy időről időre lesznek olyan témák, amelyekben a partnereik egymással szembe kerülnek, és nekik el kell döntenünk, hogy milyen állaspontra helyezkednek, miközben igyekeznek mindjobban megőrizni a kapcsolataikat mindkét oldallal. Ebben a tekintetben a következetesség és a kommunikáció kulcsfontosságú, az egyensúlyozást folytató országnak ugyanis nem szabad azt a látszatot keltenie, hogy egyszerre mindkét oldal játékát játssza, hanem saját álláspontjához kell tartania magát, bárkivel is folytat párbeszédet. A különböző partnereknek küldött eltérő üzenetek csak a sodródás és a stratégiai kétértelműség látszatát keltik.

Egy semlegességre törekvő országnak azt is egyértelművé kell tennie partnerei felé, hogy nincs egyetlen olyan ügy sem, amely önmagában, teljes egészében meghatározza két ország kapcsolatát. Egy ilyen viszony mindig többdimen-

ziós, felölelve a kereskedelmet, a technológiát, a katonai együttműködést, az emberek közötti kapcsolatokat, vagy az oktatást. Erősíteni kell tehát a kapcsolat egészére összpontosító szemléletet, amely a nehézséget jelentő ügyeket elszigetelten kezeli, és nem engedi, hogy megmérgezzék a viszonyrendszer egészét.

**MAGYAR
KÜLTÜGYI
INTÉZET**